

részesedés ellenőrzését a kereskedelmi miniszter által jónak találta.

Ezzel a hadügyi költségvetés végső szövegében is elfogadtatott.

A holnapi ülés 10 órakor kezdődik. Napirendjére a 4-es és a pénzügyi bizottság jelentését tüzték ki.

Az osztrák delegáció.

Az osztrák delegáció hadseregi és tengerészeti szállítási albizottsága ma délelőtt ülést tartott, amelyen Kozłowski dr. előterjesztette jelentését a mezőgazdasági szállításokról. Exner dr. előadó pedig az ipari és kézműipari szállításokról tett jelentést.

Az osztrák delegáció hadügyi bizottsága F. von elnök vezetésével ülést tartott, amely mindenképpen az elnöki állást Latour gróf delegátussal töltötte be. Ezután Kozłowski delegátus a mezőgazdasági. Exner dr. pedig az ipari és kézműipari szállításokról tett jelentést. A bizottság az albizottság részéről tett összes javaslatokat elfogadta és meghatalmazta az előadókat, hogy a hadügyi teendő indítványt a plénumban előterjeszszék.

Az osztrák delegáció ma délelőtt 11 órakor ülést tartott, melynek első tárgya volt Kaernbeither dr.-nak indítványa, mely szerint egy bizottság küldendő ki, hogy a budapesti delegációs épület további kiépítése tárgyában a kormánnyal érintkezésbe lépjen.

Korosec dr. előadó terjesztett még elő néhány kérelmet a sajtó képviselőinek nevében, mire az indítványt elfogadták. A bizottság választása az ülés végén fog megejteni. Ezután folytatták a hadsereg rendes költségvetésének tárgyalását.

Mért olyan drága a pesti gáz?

Mért nemcsak a légszeszt fizetjük meg, hanem a gáztársulat nemzeti ajándékát is.

Tisztelettel kérdezzük Budapest székesfőváros közgyűlésétől: miért Heltai Ferenc a fővárosi gázgyár vezérigazgatója és miért nem a „Budapesti Napló” szerkesztőségi szolgálója?...

Erre a kérdésre a főváros tegnapi közgyűlésének gázvitájából meritünk jogot. Ennek a vitának során ugyanis Heltai Ferenc számszerű adatokkal bizonyította, hogy a házilag kezelt városi légszeszgyár eredménye az egyetlen tavalyi esztendőben is már két millió koronával előnyösebb volt a főváros szempontjából, mint az a szerződés, melyet az osztrák légszesztársulat annak idején ajánlott.

Már pedig annak idején Heltai Ferenc minden lehető és minden lehetetlent megkísérelt azért, hogy a város elfogadjja az osztrák szerződést és elejtse a házi kezelést, tehát lemondjon arról az előnyről, mely már az első évben két milliót tesz ki és amelyet az ötven szerződéses év tartamára hivatalosan 200 millióban számítottak ki.

Annak idején még a „Budapesti Napló” szerkesztőségi szolgálója is többet fáradozott azért, hogy a főváros közönségének a házi kezelés előnyei megszerzettessenek, mint Heltai Ferenc, az ezidőszerinti százezer koronás, felelősség, sőt eskümentes, teljhatalmu városi gázigazgató.

Tehát, tisztelt közgyűlés, mért nem a mi szerkesztőségi szolgálóink a gázdirektor, holott ő a városítás érdekében lótot-futott és mért Heltai az, aki nemesak lótot-futott, de minden egyebet is elkövetett a városítás ellen!?!...

*

A gázvita témája különben igazán közérdekű tárgy volt: nevezetesen a budapesti légszesz ára. Mi szegény pestiek a világitógáz köbméteréért még most is 20 fillért fizetünk. Ennyit már sehol se fizetnek Európában. És ha a főváros megújította volna az osztrák társulat szerződését, akkor a légszesz ára most már csak 16 fillér lenne, mert a társulat följárlotta ezt az ármérséklést. Nagyon természetes volt tehát, hogy tegnap, amikor a közgyűlés a gázgyár költségvetését tárgyalta,

akadt két (kettő darab) bizottsági tag, aki a légszesz árának leszállításáért emelt szót.

Ezeknek válaszolt Heltai Ferenc. Kifejtette, hogy a légszesz árát nem azért nem szállítják le, mintha a házi kezelés rosszabb lenne, mint az osztrák társulat kezelése lett volna. Sőt kimutatta, hogy a házi kezelés anyagiilag 1,913.000 koronával több előnyt nyújtott a városnak 1911-ben, mint a gáztársulat szerződése. Az 1913-ra előirányzott magánvilágítási szükséglet 41 millió köbméter. Négyálléres ármérséklés mellett tehát 1,600.000 koronával csökkenne a gázgyár jövedelme. A vezérigazgató számítása szerint még akkor is 500.000 koronával előnyösebb maradna a házi kezelés, mint lett volna a szerződés. Miért nem szállítják le tehát az árt?...

Ezt már nem mondta meg Heltai Ferenc. Ő csak azt mondta meg, hogy mi nem oka a magas ár föntartásának. De hogy igenis mi az oka, azt nem mondta meg. Azt tehát megpróbáljuk megmondani mi.

*

A légszesz árát azért nem szállítják le, mert Heltaiék eloben halálos ellenségei a közkezelésnek és mindenféle közüzemnek meg akarnak hagyni magánüzletnek!

Ha ez nem így lett volna, akkor Budapesten is úgy tettek volna, mint Bécsben Lueger. 1908-ban belefogtak volna a városi gázgyár építkezésébe, 1910. végén készen állt volna a gyár. És akkor először is nem kellett volna megvásárolni a gáztársulat ócska, hiányos teljesítőképességű és drágán termelő gyárát 21 millióért; másodszer lenne ma egy modern községi gázgyárunk, mely olcsóbban termelne és így olcsóbban árusíthatna.

Amde Heltaiék elvi, vagy talán inkább üzleti ellenségei a városításnak. Ezért 1910. előtt két esztendeig nem azon dolgoztak, hogy a város előkészüljön a kommunizálásra, hanem éppen ellenkezőleg azon dolgoztak, hogy a város ne vehesse házi kezelésbe a légszesz-üzemet. Így történt, hogy félévvel a végső terminus előtt a fővárosi gázgyárból még nem volt semmi más, mint — az igazgató: és az is Heltai Ferenc volt, a városítás kérelmetlen üldözője!...

A város így nem tehetett mást: meg kellett váltania az ócska gázgyárát 21 millióért. Ez a gyár 13.3 fillérért termel egy köbméter légszeszt. (Modern gyárak már 10 filléren alul is termelnek.) Hogy tehát ez a gyár megkeresse a nagy költségét, meg az utcai és egyéb közvilágítás árát és a drága adminisztrációt, hogy aztán törleszteni lehessen a rémdrága vételárát, hogy egy évben másfél-milliót lehessen beleölni a lyukas csövek kicserélésébe és hogy még ezenfölül ki lehessen mutatni a hivatalosan évi 4 millióban kiszámított anyagi előnynek legalább a felét: — mindezekhez nem elég a 14–16 filléres ár, ehhez 20 filléres ár kell, a közüzem utján üzött nyilvános uzsora!...

Ha idejében megépítették volna az új légszeszgyárát, mint Bécsben, most 14 vagy legföljebb 16 filléres gázt égetnénk. De mert ezt nem építették meg, mert egyáltalán nem akartak városítani és mert legalább is a nyakunkba akarták varrni azt a 21 millió ócska raktárat: ezért nem lehet most leszállítani a légszesz árát, ezért kell nekünk 20 fillért fizetnünk azért, amit másutt minden ember 14–16 fillérért kap meg.

*

Ha 16 fillér lenne az ár, akkor Budapest közönsége 1,600.000 koronát megtakarítana évenként. Pontosan ugyanennyi a két-három esztendő múlva teljesen fölöslegessé váló ócska gázgyár vételárának annuitása. Nyilvánvaló, hogy ezt szedik be rajtunk! És ha Heltai már most is bejelenti, hogy csak „évek során tett megfigyelések” után fogják az árt leszállítani: hát mi jól értjük, hogy ez mit jelent. 1914-ben állni fog az új gyár. A régi 21 millió gyár akkor teljesen fölösleges lesz. Valószínűleg le is bontják. De ez a 21 millió nem lesz törlesztve 4 év alatt! Ezt tovább kell törleszteni! És ennek a kidobott,

elajándékozott, ennek az osztrák gáztársulat zsebébe juttatott irtózatos nagy összegnek az annuitásai terhelni fogják az új gázgyár mérlegét is még „évek során.” És mi szerencsétlen budapestiek még „évek során” meg fogjuk fizetni azt az árkülönbözetet, mely annak az összegnek törlesztésére kell, amelyet azért kellett elpocsékolnunk, mert Heltaiek nem akartak városítani, hanem meg akarták újítani a gáztársulat szerződését, annak dacára, hogy ez a szerződés már az első évben is két millióval károsította volna meg a főváros közönségét

*

Ezek az emberek megboszulják rajtunk szerencsétlen pesti embereken azt a 200 milliót, melytől a szeretett gáztársulatuk a városítás folytán elesett. Megfizettetik velünk azt a városítást, melyet ellenük is merészeltünk keresztülvinni. Azt akarják, hogy elmenjen a kedvünk attól, hogy a jövőben az ő üzleteiket városítsuk. Ezért vetnek ki ránk a gáz árán felül egy kis 25 százalékos pótagót. És ezért nem is tréfásan mondjuk, hanem komolyan: mért csináltak gázdirektort épen Heltaiból, épen a városítás legkegyetlenebb ellenségéből, aki még a jobbat is úgy csinálja, hogy nekünk polgároknak rosszabb legyen? És mért nem igazgatja a gázgyárat inkább a mi szerkesztőségi szolgánk, aki becsületesebben akarta a kommunizálást, mint azok, akiket valami hihetetlen perverzitás annak az üzemenek az élére állított, amelynek inkább a hóhérai szerettek volna lenni! . . .